

sedujejo zoper sirarijo, na zadnje pa vendar pravijo: „To nam pa le prav hodi, ker je skuta veliko bolja.“

Bog ne daj, da bi pri sirarstvu skuta kaj slabeja bila, kakor pri maslarstvu! Že koj zavoljo tega bili bi naši ljudje še bolj zoper sirarske družbe, in bi se težko obdržale, ker že zdaj rade le omahujejo vkljub boljši skuti in očitnim dobičkom. Gospodarju, ki bi mleko v družbo dajal, pa bi ne bilo skute nazaj ali vsaj ne tako dobre kakor pri maslarstvu, bi res ne bilo obstati med svojimi; z vso družino bi bil že koj zavoljo skute navskriž. Toliko važnost ima po pravici skuta za Bohinjske družine!

Kakor bi bil gospodar z družino navskriž zavoljo slabeje skute, tako sem jaz navskriž s teorijami narodnega gospodarstva zavolj mastne skute, katero sem na podlagi tukajšnjih razmer nekako zagovarjal. Tako teorijo, da masleni zapenek in skuta vsak za-se dasta večo denarno vrednost, kakor pa vkup pomešana, tudi jaz kot pravo pripoznam; vendar je pretirano na dejansko življenje obračati nočem.

In če vprašam: kam poslednjič merijo vse teorije narodno-gospodarstvene? in se mi odgovarja, da „na kolikor mogoče dobro preskrbljenje in preživljenje narodov“, smo potem menda blizo vkup, ako trdim, da se udje naših sirarskih družeb z mastno skuto bolje preživljene čutijo, kakor s pusto.

Naj bo s tem za tak le poročilen spis zadosti odgovora na stavljeno trojno vprašanje, in če smo se v sirarskem stanu zadovoljno gledali in na podlagi mlečnih zapisnikov prepričali, da je sirar iz mleka, katero smo mu izročili, dovolj in za tako sirjenje tudi primerno dobrega sira in skute naredil, da je sir dobro solil, na čednih policah skrbno obračal ter po potrebi tudi pral, je s tem sirarjeva odgovornost pri kraji.

(Dalje prihodnjič.)

Kmetijski zgodovinski spomini vsega sveta vredjeni po mesecih.

Po „Oesterr. Landw. Wochenblatt.“

(Dalje.)

Meseca aprila.

Dné Leta

- 22. 1701. je prišel prvi krompir na Virtemberško; 200 krompirjev je pripeljal Anton Seignoret v vas Schönnenberg, kjer so jih prvokrat sadili.
- 22. 1768. je vpeljal kralj Friderik II. na Pruskem zboljšano obdelovanje polja, senožeti in živinoreje s tem, da je odpravil sopašnike.
- 22. 1865. je bila prva razstava poljskih in vrtnih pridelkov in izdelkov na Dunaji.
- 23. 1588. je oklical izborni knez Christian na Saksonskem vinogradsko postavo in z njo poduk za povzdigo vinoreje.
- 23. 1787. je umrl J. Ch. Schubart, ki je bil zaradi velikih zaslug o umnem pridelovanju detelje od cesarja Jožefa II. v žlahni stan povzdignjen z naslovom „Edler v. Kleefeld“ (pl. Detelja).
- 25. 1588. je prvi krompir v Avstriji sadil slavn botanik Clusius na Dunaji.
- 26. 1829. se je odprla kraljevska akademija za poljedelstvo in gozdarstvo v Thauru na Saksonskem.
- 27. 1857. so se vpeljale državne premije za dirjanje konj in vsled tega za povzdigo konjereje v Avstriji po ukazu ministerstva notranjih opravil pa višega armadnega poveljstva.

Dné Leta

- 28. 1754. se je rodil F. C. Achard v Berolinu, ustanovitelj izdelovanja sladkora (cukra) iz pese (umrl 20. aprila 1821).

(Dalje prihodnjič.)

Produčne stvari.

Sistematično in oficijelno skrunjenje nedelj in praznikov.

Nekdanji furmani so bili surovi ljudje; pili in kleli so, kakor — furmani; a nekaj dobrega so imeli: ob nedeljah in praznikih so vendar šli v cerkev, niso vozili. Kako pa delajo njihovi nasledniki? Organi prometa in kupčije so pošta, telegraf in železnica. Vse te tri stroke ne poznajo praznika krščanskega, kakor da bi bili sami judje. Na čelu trgovine so res judje, pa med uradniki, mislimo, je vendar še nekaj kristjanov — pa kakošnih!

Še nikdar nismo čuli, da bi se bil kateri pritožil, da ne more ob nedeljah k maši! „Herrendienst geht vor Gottesdienst“ — s tem si nauke katekizma ruje iz srca.

Železnica vozi blago ob praznikih, kakor ob delavnikih, pošta sprejema na velikonočno nedeljo pisma, kakor vsak drugi dan in telegraf dela na božični dan, kakor na pepelnično sredo. Judovsko-kupčijski duh vlada svet, in misliti ni, da bi ga te vrste spreobrnile. Ne edinega Boga časti sedanji svet, ampak razne bogove; med njimi je tudi Hermes, bog kupčije. „Handel“, „Schacher“ je prva reč tem ljudem; njim je bolje pozabiti vero in Boga, nego en groš škode trpeti.

Res je, da so nekatere reči take, ki so važne in potrebujejo hitrega oskrbljenja; pa so tudi reči, ki bi lahko čakale. Vozijo se les, drva in razno drugo blago, kateremu bi ne škodilo, ako pride za dan pozneje; so pisma in poštna pošiljatve, katere bi nič ne zamudile, ako bi čakale en dan; so telegrami, kateri bi lahko čakali en dan, kakor „voščim vam veselo praznike“, „Bog daj srečo mlademu paru“, „Bog te živi na tvoj rojstni dan“; te in enake reči bi se lahko v soboto ali pondeljek brzojavile brez vsake škode, in uradniki bi našli čas, da bi spolnili krščansko dolžnost! Pa kaj je ljudem dandanes mar za mašo in verske reči; le materijalne koristi; trebuh je najimenitnejši del človeškega telesa in kupčija škode ne sme trpeti; Bog obvari, ko bi jud ob nedeljah ne smel „gšefta“ delati!

Tako se godi v večinoma krščanski državi, v Avstriji! Vera in Bog ne veljata nič več, samo kupčija velja vse. Čudno pa je vendar pri tem to, da ljudje nimajo nič denarja, — da je „krah“ po vsih kotih. Pa kako bode blagoslov božji pri takih ljudéh! A ni samo za te ljudi; oni itak nimajo nobene vere; žalostno je najbolj to, da pohujšajo še druge ljudi. Kmet in rokodelc si mislita: če gospôda nič ne drži na praznike, zakaj bi jaz ne ravnal kakor oni? In tako so začeli tudi nekateri rokodelci obračati se po tem vetru. Ob nedeljah delajo, v pondeljek pa pijejo ter obhajajo „Blaumontag“ kot praznik in delapust. In to skrunjenje nedelj in praznikov ni samo dovoljeno, temuč po vladi sami nekako sankcionirano, ker pusti po svojih poštnih in telegrafskih uradih delati, naj je še tako velik praznik; ona dovoli železnicam vse dni v letu, naj bodo Bogu posvečeni, ali ne, hlapčevska dela opravljati.

Pripravljen sem na psovko: „viš ga viš trcijala“ in na zabavljico „Novicam“, da tako pridigo vzamejo v

svoj list, ki bi pristojna bila le „Danici“. Al — gospoda moja — idite na Angleško in učite se od Angležev, kako oni nedelje praznujejo! Sramovati se morate s svojim liberalnim brezverstvom vi mali „kramarji“ pred unimi velikimi trgovci!

Deželni zbori.

Deželni zbor Kranjski.

V 12. seji 10. aprila je interpeliral posl. Tavčar deželni odbor: kakošne predloge misli staviti vsled Apfaltrernovega lanskega nasveta zastran odprave kolekture (duhovne bire)? Deželni glavar mu je odgovoril, da se je večina dotičnih zaslišanih občin izrekla zoper odpravo kolekture, isto tako knezoškofijstvo, tudi vlada deželna je, toda še le pred malo dnevi, izrekla svoje mnenje; a stvari ni še bilo mogoče po vse dognati, toraj bode deželni odbor v prihodnjem zborovanju predložil dotični predlog.

Posl. Murnik je poročal o proračunu deželnega zaklada za leto 1874. — Tu se oglasi zopet vitez Fränzl, maščevaje se grozovito nad narodno stranko, da ga ni volila celó v noben odsek. Rekel je, da on ne bi dovolil vinarja, dokler je narodna stranka v večini; ko smo leta 1863 „mi“ bili v večini — pravi Fränzl — so bili upravni deželni stroški majhni, a zdaj so tolikošni! Ali ne občudujejo bralci fantazije Fränzelne, ki je leta 1863 še komaj odrastel preklanim hlačicam, a že se je videl med tadanjo nemčursko večino! Očital je drago deželno gospodarstvo, ki je ustanovilo mnogo služeb, le da se nekaterim ljudem daje kruh itd. Konečno blizo tako-le zakliče narodni stranki: „Vam ne pomaga tudi to nič, da so se Vam mladoslovenci vrgli v naročje; umirajoči stranki ne pomagajo taki „Zuzüge“; zvoní Vam že mrtvaški zvon in odšli ne boste osodi svoji!“ Vitez Fränzl je menda mislil, da bode ta njegov hripavi govor napravil tak vtis, kakor govor poslanca Dunajevskega v državni zbornici poslancev o priliki zadnje finančne debate, kateremu so ministri sami prišli čestitat po končanem govoru, a vrezal se je; namesti čestitanja njegove lastne stranke izrekel mu je deželni glavar grajanje za volj nespodobnega obnašanja.

Dr. Zarnik krepko zavrne viteza Fränzl-a, rekši, da prav za prav še vreden ni odgovora, al ker je očital drago gospodarstvo, zakaj ni stavil določnih predlogov? zakaj je čenčal le puhle splošne fraze? Vitez Vesteneck naj si zapomni, da Kranjski deželni zbor najvarčnejše gospodari; če so se pa vendar-le priklade morale izvišati, vzročile so to nove naprave šolske, zemljiška odveza in druge neobhodne stvari; deželni uradniki naši so slabeje plačani kakor drugje; sploh je gospodarstvo tako, da deželni zbor Kranjski velja povsod kot najvarčnejši.

Dr. Bleiweis se čudi, da si je nasprotna stranka za govornika izvolila moža, ki bi s svojim govorom bolj na mestu bil v kaki krčmi, nego v deželni zbornici. Nič drugega mu ni kipelo iz ust, kakor psovka za psovko na narodno stranko, misleč menda, da je med onimi svojimi „beriči“, s katerimi je lani dosegel glasovito zmago na drugem mestu. Boj za pravice naroda našega imenuje pl. Vesteneck „firlefanz“; se vé da! Razloček med našo in vašo stranko je ta, da vaša stranka je kos one stranke, ki maršira zdaj v Avstriji „mit gebundener Marschroute“ po Pruskih vzorih; mi pa stojimo na domačem stališču in se poganjamo za to, kar gré narodu pred Bogom in pred svetom. Namesti, da se nam očituje, da smo dovolili 10.000 gold. za šolske knjige, naj se raji toži vlada

Dunajska, zakaj zatiruje ravnopravnost v naših šolah; ko bi narodni naš jezik imel pravico svojo v šolah, ne bi trebalo zaklada za šolske knjige; knjige bi se same izplačale in ne bi bilo treba dodajati deželi. Dajte nam prejšnji absolutizem ali pa pravo ustavo, ne pa ustavo na videz, to je vzrok velikih upravnih stroškov; vladni dvalizem sedanje sisteme je kriv vseh naših nadlog. Uprava deželnega zastopa stane deželo veliko stroškov. Na drugi strani je pa število uradnikov cesarske deželne vlade ostalo tako, kakor poprej. Ko bi se avtonomija prava dala tudi občinam, bi niti gosp. Fränzl-Vesteneck niti nobenega drugega okrajnega glavarja ne bilo treba na deželi; vse to bi lahko opravljale občine. To je prava pot o varčnosti, dokler pa imamo dve vladi, ne pridemo na bolje. Viteza Fränzl-a pa je treba konečno opomniti, naj se véde tako, kakor se spodobi v zbornici poslancev.

Poročevalec Murnik prav na drobno dokazuje, da bi bili upravni stroški ravno isti, ako bi tudi nasprotna stranka bila v večini, da je toraj Fränzl ovo očitaje popolnoma neopravičeno, da pa on tudi navajal ni drugega, kakor to, kar so drugi govorniki nasprotne stranke omenili že prejšnje leto, toda veliko sposobneje.

V specijalni debati se je lotil vitez Fränzl deželnih uradnikov ter jim zavidal uboge nagrade, katere dobivajo, a dr. Zarnik ga zavrne, slabe plače deželnih uradnikov primerja dobrim plačam cesarskih uradnikov, ter pravi, če bi se deželnim uradnikom dajala taka plača kakor državnim, bi on zoper vsake nagrade glasoval.

Zdaj Dežman udriha po slovenskem dramatičnem društvu, češ, da prevode iger v slovenski jezik „briljantno“ plačuje ter s tem podpira pokvarjene pisatelje, ki niso za drugo rabo nego zato, da jih davkoplačevalci pitajo. Konečno izreče, da bi se lahko za prav majhen denar korektno predstavljale take igre.

Dr. Poklukar po številkah dokazuje, da je Dežmanovo očitaje popolnoma neopravičeno, ker doneski udov dramatičnega društva znašajo toliko, da dežela gotovo ne plačuje nič.

Dr. Zarnik dvomi, da bi se Dežman mislil engazirati za prestavljavca pri dramatičnem društvu; če pa res pride, ga bomo z veseljem sprejeli, ker se spominja, da je Dežman nekdanj pisal izvrstno slovenski, ko je še pel „Slava Slavjanom“, skladal „proklete grablje“ in drugega več; ako se zopet vrne na našo stran, gotovo ga bomo honorirali dobro.

Poročevalec Murnik pristavi temu, da „dramatično društvo“ bi moralo izdajati knjige za svoje ude tudi, če bi mu deželni odbor nobene podpore ne dal. Plača pisateljem in prestavljalcem je tako pičila, da, če bi o njej morali živeti, bi ne mogli ne ene smodke pokaditi, ne maslica vina piti, ampak smeli veseli biti, če bi le po enkrat na dan kaj gorkega jedli. Podpora, katero deželni zbor daje, je le za javne slovenske predstave v deželnem gledišči.

Potem se je potrdil proračun deželnega zaklada, in sicer: 314.182 gold. 1 kr. potrebščine, 66.244 gold. 63½ kr. dohodkov, v potrebno zalogo primanjke 247.957 gold. 37½ kr. je za leto 1877 pobirati 20% priklade na vse neposredne davke izvzemši doklado za vojaščino in 20 odstotkov priklade na vžitnino od vina, vinskega in sadnega mošta in od mesa. Pri tej priliki je deželni odbor dobil nalog: a) preiskavati, zakaj se potrebščina za stanovnino žandarmerijskih kosarn povečuje, in prevdarjati, kako bi se to na bolje obrnilo; — b) od 1. januarja 1877. leta popotne stroške zdravnikom, ki hodijo koze cepiti, po določilih, katera so bila pred sklepom slavnega deželnega zbora od 10. januarja 1874. leta veljavna, izplačevati